

DISSEMINATIO PHILOSOPHICA
De
S E R M O N E,

Quam

Consentiente Ampliss. Facult. Philosoph.
in Regia & illustri ad Agram Acad.

S U B P RÆSIDIO

D N. M. P E T R I HAHN,
Scient. Natur. Professoris Ordinarii
& Bibliothecarii, Promotoris sui multum
honorandi.

*pro Magisterii privilegiis, ac consuetis in obi-
liosophia honoribus ritè obtinendis, publicæ
ventilationi submissam voluit*

S. R. M. Alumnus

JOHANNES M. AGRELLI,
Wex: Smol:

In Auditorio Maximo, d. 20 Martii, Anno re-
stauratae salutis 1697 horis consuetis.

A B O X,

Impr. apud Jo. LAURENTII W A L L I U M.

SACRÆ REGIÆ MAJESTATIS

VIRO Fideli Nobilissimo,

in CHRISTO Patri ac Domino,

Reverendissimo

DN. SAMUEL I
WIRÆNIO,

S. S. THEOL. DOCTORI
Celeberrimo,

Inclutæ Diœcesios Wexionensis
EPISCOPO
Eminentissimo,

Reverendi ibidem Senatus Ecclesiastici
PRÆSIDI
Amplissimo,

Gymnasiorum & Schol. per Diœcesin
EPHORO
Accuraussumo,

PATRONO ET PROMOTORI SUMMO !

Salutem perennem & omnigena felici-
satis splendorem !

Adm. Reverendo & Amplissimo,

**DN. M. O L A O
CAVALLIO,**

Templi Cathed. Wex. Pastori, Archipræposito & Consistorii Adfessori seniori meritissimo & gravissimo, Promotori reverenter suspiendo.

Nec non reliquis

Pl. Reverendus & Clarissimis

VIRIS ac DOMINIS

Ven: Consistorii nominati ADSESSORIBUS æqvissimis, singulisqve Gymnasii lectoribus laudatissimis, benefactoribus & Promotoribus optimis, qvovis observantiae cultu venerandis.

Salutem & Officia.

Enevolentia, q̄e à virtute
ducitur in primis, & confo-
detur, ac inde coorta gra-
tia, haud fere consenescit,
nec arescit, ut q̄e à viren-
ti promanat initio: sic itaque concipio, vir-
tutem inenarrabili integritate constipatam,
q̄d Te, Reverendissime in Christo Pa-
ter, omnibus ingerit admirandum, & ama-
bilem præcipue, vicissim, Reverendissimæ
vest. Amplitudini, me parte saltem aliqua
concluaturam, quoniam hæc semper, Reve-
rendissimæ vest. Amplitudinis animo,
Numinis cuiusdam loco fuerit. Nec Jane
frustratum me iri, aut voti prorsus irri-
tum abitum spero; quandoquidem, licet in
illustri rerum humanaarum fastigio à RE-
GIA MAJESTATE constitutus, cuncto pau-
lominus terrarum orbi, Te Reverendissime
in Christo pater conspicuum præstes,
nihilominus, permiti esse ingenio diceris, ac
inter veræ nobilitatis viros, clementia & af-
fabilitate tanta, ut nunquam non, vel postre-
mæ fortis homini pateas renidens perpet-
nec latior, quam ubi Te audeat Tua

rendissime Pater usurus beneficentia &
naturæ divinioris largitate incomparabili.
Quod si reluere quis conatur, in aliena lau-
de, quam par est, ingeniosior, suspectit tamen
ex eminentissimis animi vestri, omnia supere-
minentis dotibus, nitidissimo quodam splen-
dore perfusis, conjectatio evidens, illud, quid-
quid est, in humanis rebus augustum esse,
unde tam omnibus numeris absoluta erga o-
mnes benevolentia sit profecta; quâ ego mu-
nitus, securius hanc laboris mei portiuncu-
lam, Reverendissimæ Vest. Amplitu-
dini dicatam volui. Nec ab re: quem do-
ctissima Minerva, omnigena eruditione or-
bi conspicuum fecerat, quemque in Musa-
rum cultores maxime propensum adeo dig-
novi, ut bujus meæ portiunculae patroci-
nium, Reverendiss: Vest: Amplitudi-
nem, alacriore animo subituram non du-
bitarim, Hanc igitur vestra innata animi
sinceritate, pussillam equidam, at mei in
Reverendissimam Vest. Amplit. affe-
ctuost servitii testem non immeritam ac-
cipe. Nec Tuas Adm. Reverende &
spliss. Dn. Archipræposite beneficentie
s pio venerationis cultu pulsare unquam
desi-

definam, confirmatus atque erector ea spe,
ut eas, quemadmodum nec aliis, qui tua
benevolentia subnixi, ex multiplicibus ad-
versitatum vorticibus, emergerunt, ita nec
mibi insultantis fortuna borea afflito, clau-
di unquam permittas. Silentio nunc ve-
neror alia & quidem innumera Adm:
Rev Tuæ Dig. beneficia, quibus philo-
musos, in Academia, adjutasti, Carolina, lau-
des meas aliorumque superantia, ne ea
exiguo meo stylo magis obnubilare quam de-
predicare videar. Consimili ratione Tibi Pa-
trone benignissime, ut & vobis, Pl: Rev:
& Clariss: Dn: Benefactores & Promo-
tores colendi, plerique ante sexennium & quod
excurrit, Praeceptores observantissimi, me mini-
mum maximumque profiteor debitorem. Sed
qui retribuam nescio, cum vestra omnium &
singulorum merita nullo gratudinis cumulo &
quari possint. Quamobrem non aliud apud
animum meum sollicitius aut anxius magis
perpendo, quam ut rationem ineam aliquam.
Quae vobis me & si non gratissimum, quod mei
calculi modus non patitur, non ingratum o-
mnino præmonstret saltem. Verum dum di-
spunctam rationem volo, illud demum se im-
bi-

ticillitatē meæ offert, ut hoc manuscūlo char-
taceo, si modo vestrīs dignitatibus & beni-
gnitatibus futurum par est, nomina Vestrā
mibi religiose habita in perpetuitatis memo-
riam dem, ut, ubicumque sonus articulatus
fuerit non infrequens, mortales intelligent
universi, quam clementer quam benigne me-
cum egeritis, quam hoc nomine non Tibi
modo, Patrone benignissime Sed & vobis,
Benefactores & Promotores optimi, in
universum omnibus, debeam, si volo is esse, qui
ut essem, adnīsus perpetuo sum. Porro hoc mu-
nisculum chartaceum, gratum vobis futurum
pondet illud, quod literarū studia sic estis
perpetuo amplexati, ut in iis præcellere ani-
mādvertamini. Excipite igitur omnes, quibus
hoc qualecunque munus dicavi, fronte leti-
& mihi succurrite, quod si feceritis, ego
e vestrā vestrorumque incolumitate vobere
supersedebo, ut sit vobis tranquilla cani-
cana felicitas, felix tranquillitas.

everendiss. Vestr. Amplitudinis
& Vestr. Dignit.

devotissimus cultor
Joh. AGRELL.

SACRÆ REGIÆ MAJESTATIS

Viro Fidelissimo

Reverendissimo in CHRISTO Patri ac Domino,

DN. SAMUELI
WIRÆNIO,

S.S. Theol. Doctori celeberrimo, inclytæ
Dioecesis Wex: Episcopo eminentiss:°,
venerandi ibidem Consist. Præfidi Am-
plissimo, Gymnasiorum Reg. & Schol.
per Dioecesin Ephoro gravissimo, Me-
cænati maximo ac Domino, obsequiosa-
mente æternum devenerando.

In SACR. REG. MAJ.

Integræ & Spectatae fidei subdito

DN. JACOBO RUSCKA

Vestigium, quæ Regi per Finlan-
diam redeunt, provincialium, Inspe-
ctori adcuratissimo, Patrono ac nutri-
tio, ut benignissimo & liberalissimo,
ita omni veneratione ætatem
colendo.

Pl. Reverendo atque doctissimo,

DN. SALOMONI ALANO,

Pastori in Sund meritissimo Fauto-
ri & benefactori colendo.

*Adm. Reverendo & Amplissimo
Domino,*

DN. M. O L A O CAVALLIO,

Cathedralis templi Wexionensis Pa-
stori, Archi-Præposito & Consistorii
Seniori Adseffori meritissimo, celebra-
tissimo, gravissimo, Patrono itidem
& Promotori magno, omnigena
veneratione suspiciendo.

Adm. Reverendo atque doctissimo

DN. M A T T H I Æ B E R G /

Past. in Tomala meritissimo, per A-
landiam Præposito dignissimo, bene-
factori multum honorando.

Perqvam Reverendo atque doctissimo

DN. I S A A C O M A N S N E R O ,

Evangelii ministro vigilantiss:o Fau-
tori & amico multum de-
venerando.

Benevolentia, qvæ à virtute
ducitur in primis, & confo-
betur, ac inde coorta gra-
tia, haud fere consenserit,
nec arescit, ut qvæ à viren-
ti promananat initio: sic itaque concipio, vir-
tutem inenarrabili integritate constipacam,
qvæ Te, Reverendissime in Christo Pa-
ter, omnibus ingerit admirandum, & ama-
bilem præcipue, vicissim, Reverendissimæ
vest. Amplitudini, me parte saltem aliquæ
conciliaturam, quoniam hæc semper, Reve-
rendissimæ vest. Amplitudinis animo,
Numinis cuiusdam loco fuerit. Nec Jane
frustratum me iri, aut voti proflus irri-
sum abiturum spherò; quandoquidem, licet in
illustri rerum humanarum fastigio à RE-
GIA MAJESTATE constitutus, cuncto pau-
lominus terrarum orbi, Te Reverendissime
in Christo pater conspicuum præstes,
nihilominus, permiti esse ingenio diceris, ac
inter veræ nobilitatis viros, clementia & af-
fabilitate tanta, ut nunquam non, vel postre-
ma fortis homini pateas renidens perpetuo:
nec latior, quam ubi Te adeat Tua Reve-
ren-

rendissime Pater usurus beneficentia &
naturæ divinoris largitate incomparabili.
Quod si reluere quis conatur, in aliena lau-
de, quam par est, ingeniosior, suppetit tamen
ex eminentissimis animi vestri, omnia super-
eminentis dotibus, nitidissimo quodam splen-
dore perfusis, conjectatio evidens. illud, quid-
quid est, in humanis rebus augustum esse,
unde tam omnibus numeris absoluta ergo o-
mnes benevolentia sit profecta; quia ego mu-
nitus, securius hanc laboris mei portiuncu-
lam, Reverendissimæ Vest. Amplitu-
dini dicatam volui. Nec ab re: quem do-
ctissima Minerva, omnigena eruditione or-
bi conspicuum fecerat, quemque in Musa-
rum cultores maxime propensum adeo dig-
noui, ut bujus meæ portiunculae patro-
nium, Reverendiss: Vest: Amplitudi-
nem, alacriore animo subitaram non du-
bitarim, Hanc igitur vestra innata animi
sinceritate, pusillam euidem, at mei in
Reverendissimam Vest. Amplit. affe-
ctuosi servitiæ testem non immeritam ac-
cipe. Nec Tuas Adm. Reverende &
Ampliss. Dñ. Archipræposte beneficentis
fores pio venerationis cibis pulfare unquam
desin

definam, confirmatus atque erectus ea spe,
ut eas, quemadmodum nec aliis, qui tua
benevolentia subnixi, ex multiplicibus ad-
versitatum vorticibus, emerserunt, ita nec
mibi insultantis fortune borea efflcto, clau-
di unquam permittas. Silentio nunc ve-
neror alia & quidem innumera Adm:
Rev. Tuæ Dig. beneficia, quibus philo-
micos, in Academia, adjutasti, Carolina, lau-
des meas aliorumque superantia, ne ea
exiguo meo stylo magis obnubilare quam
deprædicare videar. Consimili ratione Tibi
Patrone benignissime, ut & Tibi Adm.
Rev. Dn. Præposite vobiscq; Pl: Rev: &
Doctiss. Dn. Benefactores colendi, me mini-
mum maximumque profiteor debitorem. Sed
qui retribuam nescio, cum vestra omnium &
singulorum merita nullo gratudinis cumulo a-
gvari possint. Quamobrem non aliud apud
animum meum sollicitius aut anxius magis
perpendo, quam ut rationem ineam aliquam.
Quæ vobis me & si non gratissimum, quod mei
calculi modus non patitur, non ingratum o-
mnino præmonstret saltem. Verum dum di-
spunctam rationem volo, illud demum se im-
bicillitati meæ offert, ut hoc munusculo char-
tace-

taceo, si modo vestris dignitatibus & beni-
gnitatibus futurum par est, nomina Vestrarum
mibi religiose habita in perpetuitatis memo-
riam dem, ut, ubicumque sonus articulatus
fuerit non infrequens, mortales intelligant
universi, quam clementer quam benigne me-
cum egeritis, quam hoc nomine non Tibi
modo Patrone benignissime Sed & Tibi
Adm. Rev. Dn. Praeposite vobisque,
benefactores, in universum omnibus,
debeam, si volo is esse, qui ut esset,
admissus perpetuo sum. Porro hoc munuscum
chartaceum, gratum vobis futurum
spondet illud, quod literarum studia sic estis
perpetuo amplexati, ut in iis praezellere ani-
madvertamini. Excipite igitur omnes, quibus
hoc qualemunque munus dicavi, fronte Leti-
ore, & mibi succurrite, quod si feceritis, ego
pro vestra vestrorumque incolumentate vovere
non supersedebo, ut sit vobis tranquilla cani-
ties, cana felicitas, felix tranquillitas.

Reverendiss. Vestr. Amplitudinis
& Vestr. Dignit.

devotissimus cultor
JOH. AGRELL.

SAC. SITÆ MAJESTATIS
v. Fidelissimo

Reverendissimo in CHRISTO
Patri ac Domino,

DN. SAMUEL
WIRÆNIO,

S. S. Theologiae DOCTORI
Celeberrimo,

Inclytæ Diœcesis Wex: EPISCOPO
Eminentissimo,

Venerandi ibidem Consist. PRÆSI
Amplissimo,

Gymnasiorum Reg. & Schol. per
Diœcesin EPHORO
Gravissimo,

MÆCENATI maximo ac DOMINO,
obsequiosa mente æternum
devenerando.

PACEM, FELICITATEM ANNOS !!!

Adm. Reverendo & Amplissimo Domino,

DN. M. OLAO CAVALLIO,

Cathedralis templi Wexionensis Pastor, Archi-Præposito & Consistorii Seniori Adseffori meritissimo, celebratissimo, gravissimo, Patrono itidem & Promotori magno, omnigena veneratione suspiciendo.

Plur. Reverendo atq[ue] Clarissimo Domino,

DN M. JOH. COLLIANDRO,

Regii Gymn. Wex: S. S. Th. Leet. prim. Pastor in Wederslöfjam dudum meritissimo, districtus Kinnawaldensis Præposito dignissimo, Consist. Adseffori æqvissimo, ut olim Præceptor, ita nunc Promotori optimo.

Ut &

Reliqvis Consistorii prædicti ADSES-
SORIBUS æqvissimis, Gymnasii
LECTORIBUS singulis, Bene-
factoribus & Promotoribus optimis
pia mente perpetuo, venerandis,
colendis.

FELICIA, QVÆVIS ET OFFICIA !!!

Enevolentia, quae à virtute
ducitur in primis, & confo-
detur, ac inde coorta gra-
tia, haud fere consenescit,
nec arescit, ut quae à viren-
ti promanat initio: sic itaque concipio: vir-
tutem inenarrabili integritate constipatam,
quae Te, Reverendissime in Christo Pa-
ter, omnibus ingerit admirandum, & ama-
bilem præcipue, vicissim, Reverendissimæ
vest. Amplitudini, me parte saltem aliqua
conciliaturam, quoniam hæc semper, Reve-
rendissimæ Vest. Amplitudinis animo,
Numinis cuiusdam loco fuerit. Nec Jane
frustratum me iri, aut noti prorsus irri-
tum abitum spero; quandoquidem, licet in
illustri rerum humanarum fastigio à RE-
GIA

GLA MAJESTATE con-
tinuus terrarum orbi
sime in Christo pater
nibilominus permisi esse ingenio diceris, ac
inter vere nobilitatis viros, clementia & af-
fabilitate tanta, ut nunquam non, vel postre-
mæ sortis homini pateas, renidens perpetuo:
nec latior, quam u' i Te adeat. Tua Reve-
rendissime Pater, usurus beneficentia &
nature divinioris largitate incomparabili.
Quod si reluere quis conatur, in aliena lau-
de, quam par est, ingeniosor, suppetit tamen
ex eminentissimis animi vestri, omnia supere-
minentis dotibus, nitidissimo quodam splen-
dore perfusis, conjectatio evidens, illud, quid-
quid est, in humana rebus augustum esse,
unde tam omnibus numeris absoluta erga o-
mnes benevolentia sit profecta; quâ ego mu-
nitus, securius hanc laboris mei portiuncu-
lam, Reverendissimæ Vest. Amplitu-
dini dicatam volui. Nec ab re: quem do-
ctissima Minerva, omnigena eruditione or-
bi conspicuum fecerat, quemque in Musa-
rum cultores maxime properum adeo dig-
nus

novi, ut bujus meæ portiunculae patroci-
nium, Reverendiss: Vest: Amplitudi-
nem, alacriore animo subituram non du-
bitarim, Hanc igitur vestra innata animi
sinceritate, pussillam euidem, at mei in
Reverendissimam Vest. Amplit. affe-
ctuosi servitii testem non immeritam ac-
cipe. Nec Tuas Adm. Reverende &
Ampliss. Dn. Archipræposite beneficentie
fores pio venerationis cultu pulsare unquam
desinam, confirmatus atque erectus ea spe,
ut eas, quemadmodum nec aliis, qui tua
benevolentia subnixi, ex multiplicibus ad-
versitatibus vorticibus emergerunt, ita nec
mibi insultantis fortunæ borea afflictio, clau-
di unquam permittas. Silentio nunc ve-
neror alia & quidem innumera Adm:
Rev. Tuæ Dig. beneficia, quibus philo-
micos, in Academia, adjutasti, Carolina, lau-
des meas aliorumque superantia, ne ea
exiguo meo stylo magis obnubilare quam de-
predicare videar. Consimilatione Tibi Adm.
Rev. Dn. Præposite ut & vobis, Pl: Rev:
& Clariss. Dn. Benefactores & Promo-
tores

tores colendi, plerique ante sexennium & quod
excurrit, Praeceptores observantissimi, me mini-
mum maximumque profiteor debitorem. Sed
qui retribuam nescio, cum vestra omnium &
singulorum merita nullo gratudinis cumulo &
quari possint. Quamobrem non aliud apud
animum meum sollicitius aut anxius magis
perpendo, quam ut rationem in eam aliquam,
Quae vobis me & si non gratissimum, quod mei
calculi modus non patitur, non ingratum o-
mnino premonstret saltem. Verum dum dis-
punctam rationem volo, illud demum se im-
bicillitati meae offert, ut hoc munusculo char-
taceo, si modo vestris dignitatibus & beni-
gnitatibus futurum par est, nomina vestra,
mibi religiose habita in perpetuitatis memo-
riam dem, ut, ubiunque sonus articulatus
fuerit non infrequens, mortales intelligant
universi, quam clementer, quam benigne me-
cum egeritis, quam hoc nomine non Tibi
modo, Adm. Rev. Dn. Præpol. Sed & vobis
Benefactores & Promotores optimi, in
universum omnibus, debeam, si volo is esse, qui
ut essem, admissus perpetuo sum. Porro hoc mu-

nusculum chartaceum, gratum vobis futurum
spondet illud, quod literarum studia sic estis
perpetuo amplexati, ut in iis præcellere ani-
madvertamini. Excipite igitur omnes, quibus
hoc qualemque munus dicavi, fronte lati-
ore, & mihi succurrите, quod si feceritis, ego
pro vestra vestrorumque incolumente vobere
non supersedebo, ut sit vobis tranquilla cani-
ties, cana felicitas, felix tranquillitas.

Reverendiss. Vestr. Amplitudinis
& Vestr. Dignit.

devotissimus cultor.

JOH. AGRELL

VIRÖ. JUVENI

Pereximio cum literis tam decentia morum,

DN. JOHANNI AGR ELL.

Philos. Candidato probatissimo,

*Disputationem de SERMONE, exquisite
compositam, evulganti:*

S ERMO DEI donum, quo vix præ-
stantius unquam

Conferri potuit, *Cunctipotentis o-
pus.*

Dum tamen immoderatus erit, nocet
ipse loquenti:

Justus & injustus verba serendo fieri.*

Ille loqui nescit, qui nescit sponte tacere:**

Qui tacet & loquitur, quum decet,
ille sapit.

* Matth. XII. 37.

** Symbolum Henr. VI.

Amic. clusa ded.

A. WANOCHIUS,

S. S., Theol. Prof.

In Virum Zubensem

Eximum ac Politissimum

Dn. JOHANNEM AGRELL,
Sanioris Philosophiae Candidatum in-
dustrium, pro Privilegiis Magisterii
Philosophici ritè indiscendis, de SER-
MONE solerter differentem, Amicum
& Commilitem apprimè
dilectum:

Enimerare solent PHYSICI, ni fallor
et erro,
ORGANA, SERMONIS, Vocis &
apta, Novem,
Inter quæ primas retinent sibi Lingua, Pa-
latum;
Quarror dentes cum Guttur, Labra
duo,
Fusius, enudas hec commonbrasque polito
Scripto, cui, verum, stat sine Morte
decus!

L. Mq; quamvis admodum
festinatò, scripsi

SIMON TÆPØ/
Met. & Log. Prof. Ord.
P. P.

Virum-Javenem,

Per-Eximum & Prastantissimum,

DN. JOHANNEM AGRELL,
Philosophiæ Candidatūm proba-
tissimum,

Amicum meum diu sincerè dilectum.

Dum, ut sumos in Philosophia honores rite sibi
pararet, etiam hanc doctam dissertationē ederez,
eamq; in colloquio publico solerter defende-
ret, schediasmate hoc brevi, gratula-
bundus compellavi,

Mετανων διὰ δώματα παπύρων περιπέτερον
εἰδύησθε εἴτε τόπον, ὡς ἔρδεις ηματά πάντα,
καὶ πόλην ἐστησκών γένεται, ἐπεὶ γλυκὺς ὁρθός ικένος,
μόχθων ἀνθλα φέρων. Αἱ μὲν σεο περίηθεν
μάσαι κλέισσαι σπαθῆν ἔστοισ' ὅπλα καλῶ.
Κάιγε τοῦτο κροτέαφοις θήστοιν τέμνεις ἐργαζόμενοι
τῇ δὴ ἀνθίκῳ ὄρᾶς λαμπρὸν Φάος ἱελίοιο
τεῖλο. Σὺ δὲ ἀνθές ἐστη λίην καὶ περίκλυτος ἐνθε
τέλιαθι. Εἴτε δὲ λοιπόν: οὐ τοσοῦ οὐ βελάων σε!
Ζοι φίλοις ἀνθές, καὶ ἐσθλῶν ἐπιάμπων ἀπάνται!

DAVID SUND.

EPIGRAMMA

In Dissertationem non ineleganter

DE SERMONE,

Peregrinii atque Literatis simi
Viri Juvenis,

DN. JOHANNIS AGRELL,

Philosophiae Candidati dignis-
simi,

Amici dilecti.

Alter in alterius mentis penetrare
recessus

Ut queat, est homini sermo sonusque
datus.

Hac lege: ut linguae cor responderet a-
mice,

Atque expers fictae fraudis utrumq;
foret.

At quam diversa non paucis vivitur arte!

Os queis angelicum est, corda venena
fovent.

Subito effudit

TORST. RUDEEN.

Viro insignitè docto

DN. JOHANNI AGRELL,
CANDIDATO PHILOS. EXIMIO,
de SERMONE eruditum sermocinanti.

Si, quod diserte nobilis artifex
Oris latini censuit, alterum
A mente, brutis quo dirimemur, ipse
Est sermo: Vel si, ut proximus adjicit
Linguæ magister, pectoris abditi
Idem character; credere fas erit:
Tanto sit is quod grandior omnium
Mortalis auræ, verba rosacea
Multam coquunt cui sapientiam:
Quanto relinqvit longius ima plebs
Sermone solo bucera secula.
Sunt, queis loquaci semper ab herniâ
Eruat algam pectus inane. Sunt
Qui puncta rerum, flexanimis sciunt
Verbis, ut ansas jungere. Sic Jovis
Cernis voluerem, non sine viribus,
Sub celsa cœli tecta volare. Sic

Et

Et laude dignus noscere duplii;
Et mactus AGRELL hoc merito quater.
Dum verba nauci cassaque nucleo
Non das, sed illis egregie exprimens
Momenta rerum, disertis optimè
Sermone docto, que organa, qui impetus
Et mos Loquelæ, floridus ipsem est
Auctor loquendi: Cui labium teres
Cum Spada dulci nectare inunxit, &
Mox addit omnis nescia scoriæ
Ac cruditatis verba, mero & sale
Respersa, & alto deslua pectore.
Sperabo certæ, sydere prospero,
Sermonis almi jam quoque conscium,
Felicitati tam sibi, quam gregi
Sacro futurum, magnifico Patris
Ductore VERBO. Nec dubitare fas,
Humani ubi jam multiplicaveris
Sermonis annos, Angelicæ fore
Lingvæ peritum, tum labio novo
Tractabis alti grandia Numinis!

Occupatus scripsi

JO: R U N G I U S.

Jehova Mibi Adsis, summe DEUS, celi ter-
ræque monarcha,
Dirige tu linguam, auditum, sermonemq;
pium!!!

THEOREMA PRIMUM.

O*euangelicar sermonis succincte evolvens.*

§. I.

Materiam hanc, circa
qvam in præsenti occupa-
mur, realem esse & re-
vera existere patet cui-
vis; itaque non de renau-
ci, nihilique acturi, ne inexperti viato-
res & in silva qvæsi anfractuosa ober-
rare videamus, statuam Mercuriale,
qvæ viam, qva eundum sit, mutatione
temporum, vario eventu, plerorumque
consensu non perfunctorio comproba-
tam, monstrat, ad monitum sobriè φι-
λοσοφίῃ B. Calov. in sua μεθοδολογίᾳ
erigere, instituto nostro haud disconve-

nit; quò thematis fonte adinvento, excusaque *orouagētōia* studium nostrum non in portu longo jam maris devorato tedium, sed in ipso limine dum solvimus ab litore, & vix dum capeſſimus iter, laborem fuscēptum statim amphissimo ſolletur prœmio. Et quamvis auctores in hoc negotio tali harmonia concinant, ut commodè scienterque ad chordarum ſonum saltare difficile fit, ne tamen prima difficultas variorum abſtrusiffimis ſententijs & spinosis opinionibus involuta, ab ſtatū nos oppidò in limine deducat aut convellat: per paucorum opinio-nes, quorum industria in hac re apparet egregia, recenſebimus, & recenſitis, nostrum quod ex ſimplici labore ſe pro-rumpit, ſubnotabimās judicium. Alii ergo hanc vocem in civitate latina e-ducatam eſſe existimant, atque vel ab Latinorum *Sero*, quod verbum agricolarum proprium eſt, ortum ſuum referre, ut sit fermo quaſi Ierimo: ad quam ſen-tentiam accedunt plerique interpretum, quos mihi conſpicari integrum fuit, ad illud

illud Virgili: *vario sermone serebant.* vel
 à serie, à qua opinione non procul abest
 humanæ illud vitæ exemplum Varro.
 Alii, qui studia hebraica fido sinu nu-
 triunt, putant hoc thema natales suos
 debere hebræis & quidem à סָרֵךְ dedu-
 ctum in infinit. סָרֵךְ & סָרֵךְ tradendo.
 Alii vero chaldaicæ linguæ studentes à
 רַשְׁמָה quod fere eundem cum antecedentī
 valorem & significatum habet, atque sic
 ob literarum non insolentem aut inusiti-
 tam μετάθεσιν, fieret Sarm. Adeoque
 literis a & e inter se permutatis, adve-
 niente insuper latinorum o fiat sermo.
 Alii ex Græciâ in Latium hanc vocem
 migrasse, conantur probare, ut Josephus
 Scaliger, qui ad ista Varronis, de qui-
 bus paulo ante actum fuit, sermonem
 à græ: εἰρηνή, qvod seriem notat, deri-
 vatum vult, addito capiti, qvod calci au-
 fertur, sibilo, à qvâ sententia non abhor-
 ret ratio Alstedii in Encyclop. lex. lat. in
 serm. sed ἐπὶ κατάστασι χορδας της ἀκονόησε.

§. II. Itaque nos necubi videamur
 difficiles, & ex re frivola atque exigua

laudem captare, hisce peregrinis ut &
aliis transmarinis conjecturis, quæ in
hanc rem congeri possunt, omissis, di-
cimus non opus esse, hic linguam lati-
nam suâ privari auctoritate, & aliis eam
temerè tribui, cum in se perfecta sit &
sufficiens quodammodo. Si ergo omni-
no nostro judicio, non dilatâ tamen aut
excitâ auctoritate eorum, qvorum ca-
pita eruditionis canitie venerabilia, hu-
ijs vocis, multam habentis caliginem,
detorfit origo, quidquam constituendum
sit; albus eorum computationi additur
calculus, qui hanc vocem latinis domi-
natam & educatam atque adhuc dome-
sticam audire, proximeque à ferendo or-
tum suum trahere, intemeratâ fide sta-
tuunt, è quorum choro ad fidem pro-
bandam, Servium in scenam produxisse
sufficiat; qui ad ista Virgilii 6. Æn. v. 160.
quorum supra meminimus, hanc etiam
opinionem amplexus est. Et licet dentur
voces perplurimæ in latina lingua sui
ipsius radices, quæ nec ab alia vetusti-
ore, qva usum magis solemnem, utpo-

te hebræa & græca, neque ex suis fontibus aliunde originem ducunt, tamen ausu non temerario decimus, hoc scilicet *sero* iterum affinitatem, tum ratione literarum, tum ratione significacionis, in hebræorum lingvario alere, atque ab hebræo נָבָל sparsit, dispersit, ventilavit, projecit, deduci: E. gr. Semen, sermones & quæ sunt hujusmodi generis alia: adeoque limite inter derivationem mediatam & immediatam, remotam & proximam, peregrinam & domesticam, ut facilior sit nostræ defensionis cursus, posito, acerbæ illi de hac re οὐρανοχίᾳ soporem, vel saltim idoneam conditum procuratam esse nobis pervasum habemus, & interibi rem in eo cardine esse, in quo non solum vertitur communis falso græciæ.

§. III. Excipit jam, quo stat progressi ordine, ipsa vocis οὐρανία pandenda, cui pro ratione instituti immorabimur, potiores ejus adpellationes repetendo, ubi imprimis quædam periphrastica quæ te idiomate produnt la-

tino, recensere juvabit. Ut *index animi* vel *interpres*, *mentisque Symbolum*. Qvia condita seu verax aperit præcordia liber, in apricum protrahit, inque plu-
rium notitiam emittit melius item
& distincte. Nam ut pictor protoge-
nes, Apellis nunquam alioqui oculis
obvii, industriam pingendi ex unica li-
nea animadvertis: sic vel unico respon-
so ingenium & industriam hominum
metiuntur non pauci; imitantes factum
Socratis: qui puerο cuidam fertur di-
xisse: *loquere ut te videam*. Qvod indi-
cium cum probabilitatem non necesse
tatem habeat, non contemnendum qui-
dem erit, verum firmius argumentum
de corporis quam mentis temperie ex-
hibet. Sciendum tamen est, homines
interiores animi conceptus, actiones &
passiones posse manifestare, tum signis
naturalibus ex sua natura, sine instituto
significantibus: ut sunt cachinnus, fle-
tus, & alia affectuum signa multa, qua-
lia sunt interjectiones multæ, &c. tum
arbi-

arbitrariis seu voluntariis, atque ex insitu-
tuto significantibus; ut sunt voces articulatae atque significativae. Unde non
imperfectionis sed perfectionis argu-
mentum est sermo, cum bestiae non ni-
si priori genere ad passiones interiores
notificandas sint armatae, homo vero
utroque gaudeat & alterutro, vel utro-
que pro lubitu, si malit, quando & quo-
modocunque velit, uti possit. Aliæ etiam
character mentis seu *victor* rationis nun-
cupatur. Democritus & Epicurus
sermonem *rationis flumen* vocitarunt;
quia à rationis conceptu fluit sermo,
ratione quasi in linguam stillante, ut ea
plectri instar suo iectu aëreas diverbe-
rans undas, voces effingat conceptuum,
qui à ratione emanant, articulatas & si-
gnificativas. sed dicimus voces *articu-
latas* & *significat.* nam & vocum non i-
dem genus est, aliæ enim sunt articu-
latæ, quæ soni præsentiam literis si-
stunt. Aliæ inarticulatae, quæ literarum
monumentis sibi non possunt. Ut quan-
do quis sibilat, screat, tussit, gemit, ri-

det, & hujusmodi alios inconditos sonos emittit. Nec otiosa est altera vox significativa: nam & vocum illarum articulatarum duplex genus est; significativarum & non significativarum: ut schindapsus bictri turum lirum larum, & infinitæ aliæ lallationes, quæ fingi possunt, nihil prorsus significantes, ubi ut poëtæ verbis utar: sonus est præterea nihil. in qvas cum nullum institutum, sive divinum sive humanum inciderit, hoc est, quamdiu non ab aliquo adhibitæ sint ad denotandam rem aliquam, formale sermonis illis deest, nempe vis significandi; sine qvâ voces potius sunt murmur, & inanis ludens imago qvam sermo.

§. IV. Qvare ē re esse videtur, interstitium, qvod tonum inter & vocem atqve sermonem interjacet, celeri gradu percurre, ut neminem fugiat harum vocum discrepancia appriime notabilis, & dici in animantibus tantummodo vocem, quod inanima esse vocalia nequeant, ni metaphoricè abutaris propriæ

prietate, ut si organa nuncupes vocalia,
qvod iis qvodammodo efformari verba
& effungi alloqua videas. sed nec ani-
malia cuncta recte vocem habere pro-
nuntiaveris, qvando exsangvibus, vocis
nulla suppetit facultas, sicut intectis &
iis, qvæ crusta integuntur. Nam ea, qvæ
concentum etiam promere sentiuntur,
ut cicadæ, qvam habeant rationem, sub
publica ventilatione, si ansa oblata fue-
rit, edocebitur. Sermonem verò solis
hominibus ex asse competere. non inju-
ria statuimus, utpote qvi à sola ratione
dependet, qvâ aliis animalibus maxime
præpollet homo, & sensa animi sui aliis
communicat, qvæ conceptuum commu-
nicatio non nisi sermone fit: ad quam
fententiam suo tempore non latenter al-
lussisse Stagiriten testis est locus oculatissimus lib. iv. Hist. animal. cap. ix. ubi inter Φωνὴν καὶ διάλεκτον hoc ponit interstitium: ὡς ἐκ ὁμοίως, Φύσει τῆς διαλέκτου
ζῶντος καὶ τῆς Φωνῆς ἀλλ' ἐνδεχόμενον πλάγια
αριθμοῦ, καὶ οἱ ἀνθρώποι Φωνὴν μὲν αὐτὴν εἰδίαι
διαλέκτον δὲ ἢ τὴν αὐτὴν. & ibidem differt vox

à sono ingbit, cum non nisi organorum opificio, qvæ animalibus sunt propria, generetur, ac propterea infinitis à rerum inanimatarum, ut quercus poly-
g. illæ dodonææ, similium corporum sonorum, ex quibus canoras effici voices, in veteribus memoriis proditum est sono discrepat, parasangis.

§. V. Cum itaque in homine vox articulata, quo societas conservetur, esse debeat, ad animi conceptus significandos, lingua facta est, in animalibus organon ex variis coagmentatum particulis, ad Saporum vim & delicias prægustandas, in hominibus insuper ad ~~imitationem~~ seu vocis simulationem & usurpationem determinatum: quod suos, quibus movetur, habet musculos, quibus motum varie voci à larynge produenti, sese opponit, & ita vocem articulatam format: cuius formationi & labia inserviunt, quæ & ipsa prout vocis articulatæ ratio requirit, voci se opponunt, snoque motu præcedunt, comitantur, subsequunturque motum linguæ;

guæ; qvæ sensu metonymico pro sermone usurpatur: idque dupliciter. (α) *γενικῶς*, prout totius sermonis genti aliqui concessi commercium complectitur. Ut lingua finnonica Germanica, Svecica, &c. (β) *άρχαντος*, prout sermoni unicuique nationi peculiari, qvi dialectus dicitur, contradistingvitur. Qvomodo singulæ linguæ suis diversitatibus & dialectis variantur, et si qvæ alia, græcam præ reliquis, his esse insignem norunt omnes, qvi ejus notitia animo comprehensa eam in quinque genera divisam, per omnes partes & numeros penitus cognoverunt. Sunt præterea aliæ voces, qvæ hanc affinitatem contingunt, ut loqui loquela cum suis derivatis & compositis, qvæ itidem ab oriente dimigrationis societatem fecerunt in Latium, genus ducentes à *Ἄραβ* qvod Arabibus adhuc superstes loqui denotat. Græcis etiam dicitur *λόγος*, de cuius ambiguitate in sequenti videbitur. Et qvamvis adhuc plura tam ex

Hebræa qvam Græca Linguis recen-
feri & depromi possint, vocis hujus
Synonyma, hisce tamen, qvæ adducta
sunt, subsistimus, benevolum Domi-
num leet. ad doctorum amandantes Le-
xica, ubi uberiorem materiæ substratæ
haurire potest cognitionem.

§. VI. Ut in trivio via recta adin-
veniatur, Cymoromias multorum errorum
genitricis ratio est diluenda. quam si
condigna æstimatione metimur aliquan-
to, oppido constabit hanc vocem esse
τῶν πολλαχῶς λεγόμενων, atque ideo
τῶν τὸ πλλακᾶς λεγόμενων ἀσφές excusse
distingvendum & ad certam ac deter-
minatam significationem redigendum
esse. Et cum primo omnium hic oc-
currit sermonem sumi pro potentia,
facultate seu aptitudine ad loquendum,
a nostri instituti ratione non erit alienum,
ut potentiae significationes discu-
tiantur, & discussæ, qvibus substrata
materia interpretationis luce dilucide-
tur, in antecessum referventur. Itaq; hic
sciendum est, potentiam non accipi tran-
scen-

scendenter, qvæ suam adpellationem ex amplitudine adepta, omnia genera transcendit; quomodo potentia & Actus in Metaphysicæ affectionem Entis disjunctam constituunt, qvia hæc potentia accidentis nomine venire nequit, cum & ipsi Enti increato competit, in quod nulla propter summam quidditatis suæ perfectionem, cadunt accidentia. Hæc potentia negative sumta dicit non repugnantiam ad Existendum, alias logica seu obedientialis dicta, cui duplex competit negatio; *Essentia*, qvam non dum habet; & *repugnancia*, qvia non repugnat, Ens absque contradictionis irreconciliabilis implicatione, citra naturæ indolis propensionem non repugnando natum esse, ut obediatur agenti superiori. Sic DEO per infinitam suam potentiam, qvâ potest facere ὡντες πάντα, ὡπερ ἐντελεχεῖσι simpliciter & absolute absque ulla restrictione, sunt possibilia, qvæ nobis adhuc videntur, ut ἀφελεοφανερῶς in Exemplis extraordinariis, apparet; Asinæ Beliatini qva de re oracula

cula sacrâ agunt, & Agni, quem tradunt historiæ sub Bocchoride Ægypti Rege locutum tuisse. In his & similibus exemplis comparatur potentia hæc ad actum istum, qui compleat eam, quem non passivum tantum, sed sæpe etiam activum esse non injuria statuitur. Ad hæc miraculosa & prodigiosa referenda sunt, quæ reperiuntur annotata de Homeri xanto & Achillis equo. Iliad. 19. & bove Romano apud Valer. l. n. cap. 6.

§. VII. Hac potentia obedientiali in ordine ad homines sumtâ, etiam quædam animalia rationis expertia eò adiagi possunt, ut articulatissime continuatis perpetuo verbis, more humano sententias integre & vario pronuntient idiomate, perinde ac vir peritus recitaret. Unde picæ loqvaces & psittaci *πιθωπόγλαυκοι*, dicuntur, id est humanæ solertes imitatores lingvæ, quia latam habent linguam ideoque ad vocem emittendam haud inepte formatam. Dixit non nemo se canem semestri spat

tio sic erudiisse, ut ne puer quidem docilior videri potuerit. Merulas quoque, sturnos & Monedulas cantu articulato insignes fuisse, testimonium adstruit historicum. De corvo refert Scal. Subtil. Exercit. 327. quem Monachi qvidam vicini alebant, qui qvoties fame premeretur, coquum *conradum* clarâ voce, ut ab homine vocari putares, imploravit. Artificio hominum etiam metallâ qvædam loqvuntur & canunt, si res videatur fide major, adi sis Argentinense artificiosissimum horologium. Verum licet in his tam nobiles operationes conspicí, negari non possit, ut πνεὸς ἀπορῶν, πότερον νῷ οὐ τοι ἄλλῳ ἐργάσαντες lib. 2. phy. 8. t. 80. est sane Elephas ζῶν εὐάνθετον οὐδὲ ἄλλη ὑπερβάλλων lib. 10. de hist. anim. cap. 46. sed id non plus probat, qvam aliquam aliquarum bestiarum vicinitatem ad hominem, ea omnia praestari à phantasiâ: nam εἰ τοῖς ἄλλοις ζώεις οὐκότις δέ λογισμὸς ἐστιν, ἀλλὰ φαντασία. Tenendum ergo est potius ex habituali quadam dispositione, vel etiam arte, qvæna.

naturam qvidem imitatur, sed non facit idem, crebraque exercitatione, ad quam bruta qvædam haud sunt inepta propter sensuum & interiorum & exteriorum solertiam & vigorem, evenire, quam his avibus articulatam aliquam pronuntiationem admetiri. Nam inter bruta, loquela, quæ animalibus ratione præditis, ut diximus supra, solum est communis, naturâ nullum est capax, qvia lingua eorum laryngi minus correspondet, ullam nec habent ad vocales cum consonantibus combinandas & pronuntiandas potentiam, nedum habitudinem. Quoniam in sermone duo sunt attendenda. unum *materiale* ut sunt voces & quidem articulatae: alterum: *formale* seu relatio, & mutua habitudo inter res denotatas, signa & animum proferentis. At primas hic tenet judicium & institutoris recta ratio: quâ animalia bruta destituta esse, immotis fulcris stabilitur. I. *à priori* & quidem negata *spiritualitate*, omnis anima intellectiva est spiritualis, bestialis anima non est spiri-

spiritualis. Ergo non est intellectiva.
 Nam ad intellectuonem perficiendam re-
 quiritur, tum speciei intelligibilis & spi-
 ritualis expressio, tum supra seipsum re-
 flexio sive ut loquitur Philosophus lib. 3.
 de an. t. 10. ονομα τελασμένη τοῖς ἀνθρώ-
 πινοῖς deniq; rerum cælestium, spirituali-
 um & æternarum cognitio, quæ omnia
 ab brutorum animabus, quas ad terræ pa-
 vimentum depresso creator, sunt aliena.
 II. à posteriori à negata voluntatis libertate,
 si μετὰ λόγου μῶν τῶν ἐρασθενῶν, αἱ δὲ δυρά-
 μεις ἀλογοί μία ἐόντες inquit Philosophus
 lib. 9. Metaphys. c. 2. inde argumen-
 tamur. Omne intellectuale est volun-
 tarium, bestiæ non sunt voluntariæ, er-
 go non sunt agentes intellectuales, &
 per consequens nec ratione præditæ.
 Atque sic ubi nulla ratio, ibi nullus con-
 ceptus, ubi hic deest, ibi omnis exu-
 lat sermo. Voce vero naturali, ut mo-
 do innuimus, gaudent bruta; quam quod
 non uno modo edunt, contingit præ-
 fertim propter asperæ arteriæ & laryn-
 gis constitutionem, quæ tanto facilius

glottidem stringit, laxat, diducit atque flectit, quanto fibrosior & musclosa fuerit magis; partim etiam propter longitudinem, brevitatem & gracilitatem linguæ, quæ plectro tanquam voces modulatur; partim deinde propter dispositionem rostri, quod voces aptat & explodit: huc etiam aëris tracti qualitas & exspirandi tandem accedit modus.

§. VIII. Sed cum consideratio hujus vocis sit dives ingeñii pabulum, utile ergo erit, antequam cuneus inter corticem & lignum consideratus deponatur, ut truncum, qui intergerium, quo contignatio combinetur, est præparatus, ne semipurata vitis in ulmo frondosa relinquatur, proprius deputemus. Dicendo; Nos hic sermonem expendere, tum ut prædicamentale accidens homini natura insitum, quæ actum primum, tum qua hujus actus exercitium, hoc ad prædicamentum actionis, illum ad qualitatis referentes. Qvomodo sermo non est poten-

tentia objectiva sed subjectiva, eaqve ratione activitatis, non irrationalis sed rationalis, qvæ tum impotentiam naturalem ad serendos sermones includit, & in hoc valore non mediatum sed immediatum seu formale sermonocinandi principium denotat, qvod & recipit & largitur aetum: tum impotentiae naturali contradistinguitur, qvæ gradu perfectionis saltim, qvo lingua alias multijuga organorum, qvæ ad sermonem edendum sunt data, inflictu & mobilitate minori & confusiori sonos emittit, à potentia naturali discrepat. Itaque eam sic nuncupari non ~~sequiturur~~, qvasi omnimodam potentiae naturalis ~~signum~~ involveret. Nam cum animam intime afficiant facultates omnes, ut iis orbata foret cœca & muta, belluino furori affinis, & perpetuo errori obnoxia; ab omni ergo ratione averfa & in opprimenda veritate perversissima disciplina esset, statuere has illâ unquam egredi. Et qvamvis in difficulter loquentibus denegetur operatio, ut vel nullo vel difficili ple-

etro & palato verba ab iis articulantur, tamen nullus facultatis, nullus potentiae adeat defectus, quæ, quemadmodum radii visivi in corpus solare unice teruntur, ibidemque concentrantur, ita in anima tanquam antro non interibili defixa stabulant potentiae, ad excipiendas omnes functiones, quas præstare domina tenetur, paratae, nec partium defectu, nec corruptela aut ammissione, inde quamvis acre & grande cum iis ineatur prælum, & in eo concitæ aut artuatæ fuerint omnes viscerum partes, unquam à statione suâ queunt depelli.

§. IX. Qvare *omnipotens* ob actum, *quo* minus operationes suas exserit, viatio organorum debiliorem, *impotentiam* potius dici: evellendus ergo acque è Philosophorum Scholis explodendus est eorum error, qui hanc potentiam definiunt, quod: *subjectum per eam sit impotens ad actiones edendas*. Sic namque per glaucoma videntibus, nebulas objiciunt & perverso consilio ac studio spissias

fas erroris tenebras effundunt, simplicem potentiae defectum quasi nutu significando. Cum tamen impotentia haec, quia impeditae Linguae homines suo loco plane & diserte verba ponere nequeunt, difficile saltim sit operativum principium, quo per magis vel minus facultas exercetur enuntiativa. Unde ab ortu naturae muri, discordabilia omnina & inarticulata hiante ore clamitant, & lat solerter sensa animi sui nutu ~~καὶ τὴν ἀνάρθρη Φωνὴν~~ pandont vocem, locutionem vero nullam propter organorum, quae ad articulationem sunt destinata, inhabilitatem & inexpeditam dispositionem.

§. X. Qvod vero ad facultatem articulandi attinet, animadvertisendum est, eam vel in *specie* spectari; prout ad Græcæ, Latinæ, Svecanæ, Fennonicæ Linguarum idiomata restringitur: vel in *genere* prout denotat potentiam exprimendi interiores conceptrus vel imas ideas per voces quoecunque modo, nullo ad hanc vel illam linguam habi-

to respectu. hoc non illo modo facultatem hanc homini esse naturalem conceditur. *Naturale* quoque, ut nudæ & simplici veritati, qvæ nostrum propositum promoteat, patrocinium, dispulsis tenebris, feratur, ab ambiguitatis involucris evolvendum est & depurandum. Qvod significat omne quod secundum communem naturæ cursum à causis naturalibus exit; idque vel *Constitutive*, quod naturæ largitur esse. Vel *consecutivè*, quod ex essentiâ ipsa simul ac initium sui esse nacta fuerit, per se immediate fuit. Vel *subjective*, quod naturæ arctissime est infixum. Vel *perfective*, quod naturam perficit. Qvibus sane modis, excepto primo, spectatis, inficias iri nequit, qvin locutionem homini, per naturæ indolem, simulac in scenam hujus vitæ per nativitatem prodierit, inesse non repugnet; licet actu ipso non loqvatur, nascitur nihilominus instrutus potentia huic negotio determinata. Atque sic aliter loquendum est, de

λόγῳ ένδιαλέτῳ seu sermone mente concepto, qui ab Arist. λόγῳ καὶ σώματι
 rem ē τῇ φυσῇ nuncupatur, estque nihil aliud, quam ratio actu circa res per-
 cipiendas occupata, quae conceptus,
 aut dictio, & verbum mentis vocatur:
 verbum quidem grammaticum, est vel
 illa orationis pars, quam inflectunt
 per modos & tempora, vel in genere
 omnis vox conceptus nostri interpre-
 tativa. At philosophi, verba inter-
 na odorantur ex vocibus, & mentis
 conceptus vocant verba; per hæc enim
 quasi nobiscum loquimur, & hoc modo
 secum loqvuntur Angeli & ani-
 mæ separatae. Hinc Psalm. 14. 2.
Dixit insipiens in corde suo, quod non sit
 DEUS. potest enim quis & λόγον ιανῶ δί-
 dōι, sic hæmorhousa Matth. 9. 21. ελε-
 γεῖ οὐ ιανῆ. & αὐτὸς ē ιανῶ ζητεῖ lib. 2. de cœl.
 c. 12. t. 86. confer sis lib. 8. Top. cap.
 4. sed aliter loqvendum de λόγῳ καὶ έγω
 seu ψεφοειδῶ, organis materialibus ho-
 minibus propriis prolate. Hoc modo
 omnibus, quibus hæc materia obsessa-

est, & temporis opportunitas inqüirendis iusticerat, æquivocationibus, fidelimachærâ convulsis, speramus nos tam alio in arenâ amphitheatrali fodisse, ut solo exarenato, tandem ad faxum vel argillam structuræ haud incommodam perventum sit, ubi pascat animum promicans nucleus & sententiarum fragrantissima medulla. Ideoque in re sic perspicua, ne justo diutius ingloria cum gloria morari videamur, neve tedium, cui mederi unicè studebimus, legentibus obrepatur, hæc labori nostro in antecellsum suppeditent.

THEOREMA SECUNDUM,

περὶ γεωλογίαν adductius discutiens.

¶. I.

Praetâ sic & à suis scrupis expurgata definitione nominali, nullo satis firmo dubitationis frœno inhibiti proximiorem seu rem ipsam aggredimur, & legitimo rationis ac methodi stadio percarremus. Itaque ne extra debitam dissertationis orbitam, vagatiovis justo longioris insimulemur, hoc instru-

strumento logico, quod non male determinatum posteritati dicavit Sperlingius, adyta hujus materiae multarum opiniorum divortiis obdita referanda invadimus. Sermo est facultas animae rationalis advers mente conceptus manifestandas ordinata. Hanc definitionem, ut evidentior evadat, incidi examinis impositam deduci & in suas partes studiose evolvendas, dispesci necessarium duco & utile. Et cum ingens naturae varietas, in hoc visibili palatio, obversetur oculis, & DEUS filio suo homini, amorem in primis ejus abdita scrutandi, ut per visibilia, naturae officem DEUM & invisibilium majestatem ad curatius indagandam properet, imo paulo solidius surgat, quam ille furdus ad aeterna Pythagoras, & deniq; ea interibi teneat, quæ nobis certis testimoniiis de suâ naturâ, voluntate & gloria in aeternum celebranda idem ipse tradidit, quorum cognitio non parum lucis ad fert mentis nostræ, causam primam & principem sermonis quærendi aviditati, eamque inventam totius universi mentem

archite|tricem
| |
 DEUM indubitanter pro-
nuntianti, qui juxta executionem de-
creti in æternitatis consilio facti de con-
dendo homine, non solum protoplasto-
rum corpora non ē sphærâ Jovis aut
marinis producta, sed ex עַמְּרָה פִּי הָאָרֶץ facta, ordinata organorum commixtura
compaginavit: in quā mirabilis partium
in situ ordo, in distantia proportio, in
dimensione symmetria, in numero
concentus, sed etiam huic harmoniæ
partium præstantissimo, qualitatibus in
æquali conspirantibus, proportione at-
que symphonia, temperamento super-
inducto, animam corporis re|tricem
 &
formatricem non ex sua substantiâ na-
tam, sed à se ad immortalitatem, quæ
primus gradus impassibilitatis fuit, con-
ditam, notitia sui certiore, timore sui
majore, fiducia perniciose, & certè re-
stitudine ac vi omnia ista efficiendi, quæ
voluntati divinæ congruebant, vel ver-
bo! plenaria omnium facultatum usur-
patione ditavit, inter quas non obsecu-
re

rē emicuit exterioris sermonis usus ceu
 facultatis radius, qvi hominibus non
 tantum ad Divinæ celsitudinis gloriam
 buccina canorā decantandam, sed etiam
 ad vitam socialem, qvæ sine sermonis
 commercio nec commode iniri, nec
 feliciter conservari potest, faciem subdit
 & præter illustrem. qvod justâ æsti-
 matione perpenderat Stagirites, ex ter-
 mone tanquam fundamento socialita-
 tem inferendo lib. 1. pol. cap. 2. & lib. 3.
 cap. 4. qvod etiam grandi judicio
 non minus ponderavit Paraphrastes
 Chaldaicus dum in Gen. 2. 7. לְנֶפֶשׁ חַיָּה
 in translatione sua מִלְלָא לוֹזֵן transl-
 stulit, quasi forma hominis non minus
 in λογῷ προφελεκῷ quam כְּבָשָׂרֶת con-
 sisteret. Qvod grande evidentiæ testi-
 monium est, Adamum primum pho-
 nascum, non tantum interiora animi
 sensa, per exteriora signa expressisse;
 sed etiam beneficio non inventionis sed
 creationis sermones DEI percepisse, per-
 cepros cum Eva corporis sui comite
 sociasse atque singula animalia conve-
 niens-

nientibus nominibus connotasse, qva
in re pulchre ευψυχ@ εἰκὼν τῆς Θεᾶς ra-
diabat. Verum enim vero de sermone,
signo inter homines utilissimo, & ad
conceptus hominum communicandos,
ad invento, Ethnicis ne minimum cu-
ræ fuit, qvos ignorantia historiæ cre-
ationis eo adegit, ut, licet in illis per
lumen naturæ de Existentia DEI ser-
monis summi auctoris, cognitum sit,
non dubitarint tamen propter hanc in-
scitiam humani generis natalium, affe-
tere genus humanum, proprio marte,
ut alias multas artes atqve disciplinas
ad invenisse. Scribunt enim Diodorus
Siculus in sua histotia. lib. I. & Vitru-
vius in Archit. lib. 2. cap. 1. Homi-
nes primum more bestiarum in silvis &
cavernis vixerunt, ut qui sparsim ad pascua
exiverint, ac sapidissimam quamque herbam,
ac sponte natos arborum fructus considerint.
Cumque à feris infestarentur, mutuo sibi o-
pitulari usu edocet, & metu ad societatem ad-
acti, paulatim cognatas inter se formas an-
governare. Voce autem adhuc confusa, & ni-
hi

bil significante pedetentim verba articulatè pronunciando, & signis unamquamque rem subiectam notando, elocutionem tandem omnium rerum sibi notam fecerunt. Sed cum per totum orbem ejusmodicætus coirent, & quicunque, ut fors dabo, verba connecterent, non eadem omnes Loquela utebantur. Inde volunt, concludi. fortuito nomina inventa esse. Sed in hujusmodi opinionibus refutandis non multi sumus, cum eas recitasse sit refutasse, & videsisrefutatas apud Eusebium lib. i. de præp. Evang. cap. iv.

¶ §. II. Cum exempla, benè multa, quibus expertum iverunt, num infantes, si nuperrimè nati omni excluderentur confortio, natura sermone aliquo loqui addiscerent, clarè satis doceant, quod nulla lingua homini sit naturalis, nam quamvis homini naturalis sit potentia & facultas loquendi, inde tamen non sequi linguam aliquam homini esse innatam ; omnisi enim loquela oritur ex auditu, mutuâque consuetudine: certum nammo minus est, unam aliquam linguam in principio rerum fuisse, quâ primus ho-

mo usus est, quæ, teste spiritu sancto, o-
mni exceptione, majori, ad impiam turris
babylonicae structuram mansit omnibus
communis, quam hebræam fuisse pleriq;
omnes unanimi consensu consentiunt au-
tores, paucis exceptis, quorum alii eum
honorem Chaldaicæ, alii denique Belgi-
cæ deferre non verentur. Verum inter o-
rientales hanc laudem Ebræam mereri
& argumentis necessariis & auctoritate
doctorum virorum communitur. At quia
DEUM Ebraice loquentem intellexit A-
damus, Ebræam nec si à Deo sibi infusam
habuisset, ulla alia loqui potuisset: evi-
dens ratio est, DEUM istius esse auctorem:
si autem dicatur linguam Ebræam ideo
videri ab Adamo inventam & non à DEO
inditam, quia bestias ægri & volatilia
cœli nominibus cuique animantium con-
venientibus notavit; non tamen nostra
hanc ob rationem debilitatur sententia,
Deus namque & ante conditum Ada-
mum nomina rebus quibusdam indide-
rat & antequam Adamus ea animalibus

imposuerat, eum allocutus erat, adeo ut non sit dubium, quin Adamus tum jam linguam Ebræam edocetus fuerit, quando nomina sua cuique imposuit animali. Itaque voces fortuito natas esse, ut opinati sunt Diodorus Siculus & Vitruvius, atque sine ullo respectu rebus esse impositas, sapientiae Adami in tanta luce conditi, ut profundius longe adspiceret naturarum penetralia, quam omnes Anatomici, innumeris sectionibus praestare ullo unquam tempore potuerunt, convenire haud facile dixerim: quod & Philosophi gentiles Lumine naturæ rectè usi magnipendere quiverunt, tanlique rectam nominis impositionem aestimarunt, ut eam admetirentur vel *sapientioribus*, ut Plato: qui in Cratyllo, eum, qui primus omnium mortalium nomina rebus imposuit, Sapientissimum fuisse asserit. Αὐτοὶ δὲ τελέσθησαν εἰδόται τὸν τρόπον τῆς προσέταξεν τοῦ λόγου τοῖς τάχιστοις. Vel a'riori cuidam virtuti ut idem ille paulo post addit: οὐαὶ μὲν ἐγὼ τοι αἱ ληγέσσετον λόγον τοῦτο τίτιν εἴναι τῷ σώματι, μείζω τυράννον εἴναι τῷ αὐτῷ.

πέιαν τὴν Γενένην τὰ ωράτα ὀνόματα τῆς φύσης
 γνωστον. I. C. p. m. 29. qvi si novissem qvam
 aptissimè nomina in primigenia illa
 lingua conveniebant rebus, magis in suā
 sententiā fuisset confirmatus. Et Clem.
 Alex. restatur εἰ τὸ οὐρανὸν ἐκλογή p. m.
 577. t. 18. προφετεῖς. ιχθύς, μῆδον λε-
 γούσι βράχοις τῷ πρεσβύτερῳ ἡγεμόνι τῶν ου-
 φῶν τὸ Γένενην τὸ ὀνόματα τῆς φύσης φέρον. Cū
 nominis impositionis jus, ad eum per-
 tinuerit, qvi potestatem & dominum,
 in id, cui imponebatur nomen, exerce-
 re poterat, adeoque ejus potestatis si-
 gnum erat, quæ cum primo nomenclato-
 ri Adamo & ante & post peccatum à DEO
 concessa fuisset, Jure potuit unumquod-
 que animalium suo appellare nomine non
 solum discretivo sed etiam significativo:
 & per conseqvens inditum cuique no-
 men a DEO ipso fuisse approbatum, ea-
 que lingva quam DEUS ipse homini
 suggererat. Eodem modo aliis rebus a-
 lia nomina imponere, prout experien-
 tia & creaturarum usus postularet, po-
 tuit, eaqve paulatim connectere ut in-
 tellit-

telligeretur, atque hoc modo succedente tempore, tanta sermonis copia acquiri potuit, quanta indigeret, quamquam non tanta, quanta oratori Philosopho opus esset.

§. III. Divini mirique ad sermonis productionem influxus, duo potissimum extant rutila documenta omni exceptione majora ~~descriptuam~~, quæ haud difficulter quemvis in sui admirationem convertunt. *Severitatis* unum: *benignitatis* alterum: hoc in Nov. illud vero in Vet. Test. relatum legimus. Nam cum profana hominum pars, omnibus in universum mortalibus, sermone uno, ad interiora animi sensa exprimenda dato, utentibus, cœlo quasi bellum latura, perversissimo consilio & pessimo animo turrim admirandæ celitudinis ædificandam, neglectis atque contemptis DEI jussis, fuisset aggressa, Divina vindicta elatum eorum animum execrandumque contum gravi malo coercuit atque dissipavit, sermonisque consueti notitiam

& habitum ex animo illorum penitus delevit, abrasit; ut rupto sic societatis vinculo, cogenteque necessitatis telo coacti fuerint, mutare consilium, atque infelici exitu labori suo respondentे, sedes alibi & novas colonias quærere, cuius in exoticas terræ plagas dissipationis timore, ad tantum opus adacti fuerant moliendum: lingua tamen Ebræa non fecerat tantum naufragium, ut in universum pristino se exuerit nitore, sed penes Eberi posteros manserit sarta tecta, loco dividi pignoris, evidentissimique argumenti, illos præprimis cœlestem hæreditate capturos gratiam, qui obsequium categori exhibuerunt, abstinendo à ceterorum impiis molitionibus atque illis operam denegando. Contra vero cum postea congregandum esset genus humanum ad communionem Ecclesiæ & unitatem fidei, diversitas linguarum, decori & administrationi esse cæpta est, dum Spiritus Sanctus Apostolis in festo Pentecostali & aliis in primi-

tiva Ecclesia varia sermonum genera miraculose infundi fecerat. Ex hisce fatis clarum & manifestum est, Altissimum. Numen ad productionem sermonis duplici influxu concurrere: vel *immediato*, ut in exemplis modo allatris apparet, vel *mediato* per rationis ulum, ut hodie quando sermones ulu, labore, multijugaque institutione tam materna quam Præceptorum addiscuntur, ad priorem modum referendæ sunt sanationes illæ mutorum, quæ ab ipso salvatore in diebus carnis suæ factæ sunt.

§. IV. Huic autem assertioni, quâ statuitur omnia verba, puncta, imo accentus in Scriptura contenta, immediata divina inspiratione esse exaratas magno fervore quamvis se opponat Gregorius Nyssenus, ut hanc sententiam tanquam blasphemam & DEO etiam atque etiam indignam improbarit, multa namque, *inquit*, in lingua primæva ut & singulis aliis, turpia atque inhonesta vilia quoque imo & vulgariter in re culinaria & opificiis Fordi-

dis usitata offendit, quorum nomenclaturam à DEO venisse, Majestatem ejus condecere haud est censendum. magnificientius sane dicit, de magno illo, imo altissimo omneque nomen simul & cogitatum excedente DEO, cogitandum est, quam eundem ut infaustum *Orbilium* syllabas, flexiones, numeros, quantitates atque puncta vocalia, quæ tamen essentialem inscriptionis partem vocumque vietam constituerint, tradidisse, unde prænomina minatus Pater : Φλυάρια πᾶντα, inquit, καὶ ματείωνις ἵδαικὴ παριπολὺ τῆς τῶν χεισιανῶν μεγαλοφυίας ὀκτωεπτακῆνα, Τὸ δέ εαδή, Τὸ μέραν καὶ ὑψεσσον καὶ ὑπὲρ τῶν ὄνομα τηνόντων Θεὸν τέλον ἡγένετο γεφυμαλίσην τοῖς Τεῖσι δὲ τῶν ὄνομάτων θέσεις διαλεῖται γεγονται. At hæc quamquam speciosa primo intuitu videntur, tamen non sunt tanti momenti & efficaciam ut nos à statione vel ab origine Linguarum DEO ipsi admetienda deturbent. Itaque objectas has & asperas arduitates ut gradu inoffenso superemus, Nysseno obviam ibimus, distinguendo: inter concursum

sum DEI *specialem* ut in exemplis §.
II. III. & *generalem*, qualis nunc est, ad
productionem nostri sermonis olim
hodieque; quæ ad priorem classem re-
feruntur omni vitio carere non est du-
bitandum, quæ vero ad posteriorem: si
quid inordinati aut incompositi insit,
hoc non DEO universaliter per modum
causæ primæ juxta indolem atque ex-
igentiam unius cujusque rei con-
currenti, sed homini post nefandum illud
colloquium cum serpente institutum, ac-
ceptis in creatione viribus, turpiter ab-
utenti adjudicandum est. Atque ut non
obscenitatem verbis ipsis, quæ rerum
sunt signa & symbola, ita nec vilitatem
ullam rebus in & per se spectatis inesse
concedimus. quod ad puneta, vocalia,
accentus & quantitates attinet, laude ce-
lebratissimi auctores in eo *quaeruntur*
conveniunt omnes, hodierna vocalia
non esse inventum humanum, sed *deinceps* &
& ex *Geor. v. 1.* nec ab exegeta unquam
deterenda, reliqua, quæ hic quidem di-
cenda forent, postulante sic temporis ra-
tione scienter mittimus. §. V.

§. V. Atque hæc de causâ prima sermonis dixisse sufficiat: sequitur, jam secunda & proxima nempe anima, quæ proprios facultatum actus, per ideas proprias exercet, diciturque causa efficiens sermonis immediata per emanationem non per transmutationem, qvæ emanatio & resultantia non sine verâ efficaciâ & actione perficitur: non obstante, quod cum anima simul sit hæc potentia, nec ab ea, ut supra evictum est, unquam possit separari; valet enim illud: simultas, placet vocem observare, in duratione non tollit distinctionem realem, velim itaque ex hoc saltem moneri, de distinguenda realitate, qvâ non solum facultates menti essentiales quasi pedissequæ, ab ea; sed & à se invicem re & dignitate differunt, cum ea substantia finita sit & non possit immediate per essentiam suis vacare functionibus. Nam ut DEUS se in anima videret depictum & agnatum qua potentem & Sapientem voluit eam do-

nari

ari facultatibus, ideas rerum percipi-
endi & res ideatas regendi atque gu-
bernandi, hinc exsurgunt aliæ facul-
tates ad naturæ corporeæ regimen spe-
stantes. Subjectum ergo Denomina-
tionis seu quod, vel inhæsionis prima-
rium est totus homo, ab anima enim
facultas hæc emanat in hominem, un-
de totus homo dicitur loquens; Subje-
ctum vero quo seu immedaitum est
ipsa anima, cui proxime adstat hæc fa-
cultas, ad omnes, quæ natura subje-
cto specificat functiones peragendas, ne
in agendo deficiat, prompta atque pa-
rata. Inter signa igitur, quibus homi-
nem imaginis suæ participem ab aliis
discerni voluit summus creator, haud
postremo loco ponendus est sermo ho-
minis, nam omnis nostra cognitio sca-
tet ex facultate hæc homini primitus
a DEO concessa loqvendi, quæ rationi
ad conceptuum expressionem prom-
ptam, ministrat: nam nec sola anima
conceptas rerum ideas manifestare po-
test, quippe quæ immersa corpori per-

se sine instrumentis, signa nulla edere posset, nec solum corpus quod ergastulum pigrum, torpens atque erroneum est, sine imperio animae; utriusque ergo opera requiritur, anima intelligendo & volendo operatur, corpus Spiritus & organa praebet. Anima ideas rerum per sensus sibi transmissas potentiae intellectivae submittit & judicio de illis lato voluntati repräsentat, quæ utens libertate suâ & potestate quasi dictatoria, mandata dat facultati enunciativæ, quæ prompto ministerio hæc exequitur. Hanc etiam in homine aptitudinem jure meritoque effert Fabius in has laudes prorumpens: ipsa ratio nec tam nos adjutaret, nec in nobis hujus vestigia tam evidētia essent, nisi quos concepimus concepissimus mente, sermone etiam aliis communicare quiremus, itaque ex hisce haud hebeti judicatu concludi poterit, in quo consistat sermonis natura atque indoles: est enim hic vox ab homine profecta & articulatim formata, qua mentis nostræ

conceptus aliis deteguntur & præsentes
sistuntur. Hoc enim homini cum aliis
animalibus est quidem commune, quod
vox sit, qua affectus suos retegunt &
illa; verum in homine voce illâ articu-
lata cum significativa quadam vi con-
juncta exprimuntur non tantum mo-
tus & affectus, sed intimiores etiam
conceptus & cordis meditationes va-
riæ. Unde manifesto patet per pro-
nuntiationem non significari qvodvis
murmur, lallationem vel inarticulatum
sonum, sed articulatum certis organis
& intervallo prolatum, cogitationum
interpretem qvi apud Senn: lib. 7. c.
eo. de differ. anim. dñs. & seu lo-
cutio appellatur.

§. VI. Circa mentionem subjecti
breviter saltim in indolem locutionis
angelicæ placet mentis scrutinio inqui-
rere, cum tam certum sit, quam quod
certissimum, intelligentias & cum DEO
& cum hominibus loqui, atque inte-
riora secreta & conceptus sibi invicem,
magnificare posse; non quidem stricte &

proprietate, exsertis linguis per sonos expressos, mediantibus instrumentis corporeis aërem collidendo nisi per accidentem, nec per nutum, expressionem signi spiritualis ad instar locutionis corporæ: quia modus ille intelligentiis non est necessarius. Non enim existentia & communicatio illarum inter se dependet à productione & existentia ullius corporis. Sed analogice & sensu pneumatico, quatenus loqui nihil aliud est quam actus interiores seu conceptus in mente latentes detegere in quo formalis locutionis angelicæ consistere non negat Becanus.

Part. I. Theol. Schol. Tract. 3. Qvæst. 14: & non repugnat angelum unum, alterius posse, si ille velit, cognoscere cogitata, & illo non volente, non posse eadem intelligere: si jam angelus non intelligit actus alterius mentales, quatenus alter eos occultat, potest vero, altero eos aperiente, intelligere atque percipere, sequitur quod alter illos queat detegere.

at hæc actuum internorum detectio,
nobis locutio dicitur, quam requirit an-
gelorum perfectio, nam si hæc divi-
nitus concessa prærogativa intelligentiis
deesset, reperiatur quædam imperfe-
ctio in illis, qua, hominibus forent in-
feriores, quod concedi non potest. Fa-
tendum porro est DEO & Angelis suum
competere loquendi modum utrum alium
illi, alium hisce, qui in hac nostra mor-
tali conditione nobis explicatu est dif-
ficilis si non & impossibilis, quia adhuc
controvetur; an locutio Angelica fiat per
solum assensum? an per speciei intelligibilis
impressionem? an per sensibilis motus effor-
mationem? quanquam media sententia
est receptissima suas & quidem insignes
patitur difficultates; cum DEO, quem
primarium constituimus objectum lo-
cationis Angelicæ, vix queant ejusmodi
species imprimi. Verum observandum
est hic locutionem angelicam non uno
ad omnes fieri modo. loquuntur enim
intelligentiæ cum DEO, uti probabile
saltim est, per cogitorum atque desi-
derio-

deriorum suorum directionem, non ut
ea ei innoteſcant, ſed ut aliquid vel a
DEO impetrent vel illum laudibus con-
celebrent, ut ſanctitatem atque maieſta-
tem ejus veneſentur. Verum ad alios
angelos conficitur locutio angelica per
ſpeciei intelligibilis impressionem, quae
aetum mentis interiorem praefentem fa-
cit, quia per hanc ſpecierum intelligibi-
lium impressionem, communicantur in-
ter intelligentias illorum aetus interni,
qui in ſua Entitate, quam juxta in lo-
quentis intellectu permanent, non mani-
festantur, ergo neceſſum eſt, per idola, a.
Etius ejusmodi adaequate repræſentantia,
eorum fieri manifestationem. At hic mo-
dus loquendi angelicus, a nobis statuitur
non ideo quod certus & indubitatus fit,
ſed quia ab absurditate videtur alienus,
& aliis aliorum opinionibus, quae majo-
ribus ſunt graves diſſicultatibus, praeci-
pue anteponendus, itaq; hunc compre-
ſis tenemus manibus, donec totum æni-
gma ab aliquo oedipo nobis diſſolutum
fuerit. Hic coñode etiam uti poſſimus

Occasione ad explicandam locutionem
divinam : alii existimant DEUM sensibili-
ter, alii intelligibiliiter homines alloqui.
Verum si observetur attente quid de an-
gelis statuminatum sit, facile dissolvi po-
test hic nodus. Nam ut angeli, si in as-
sumta forma corporea comparent ho-
minibus sensibiliter, ita locutus est DEUS
in assumpto corpore, per soni articulati
in aëre colliso efformationem. Ut an-
geli extra statum assumptionis angelis lo-
quuntur intelligibiliiter ; ita Deus ani-
mæ alicujus prophetæ se approximian-
do tanquam spiritus spiritui loquitur
per speciei intelligibilis impressionem,
mentis irradiationem & intellectus ul-
tra nativas vires elevationem. Pro-
lixius de locutione angelica videri pos-
sunt Lyranus, Gregorius, Brentius, Tho-
mas l. p. 90. 13. art. 13. conf. Calov. T. 4.
Syst. p. 63. & 63. & Joh. Osiand. Syst. Th.
p. m. 191. Walth. Harm. Bibl. p. 465. Vas-
quez. Tom. 2. Disp. 211. cap. 1. Molinam
quæst. 106. art. 1. Scheib. lib. 2. Met. c. 4.
Tit. 13. art. 1. §. 215. Claten. c. 25. de in-
telligentiis p. m. 117.

§. VII. Sermonis causis atque sub-
 jectis, carptim ac levi, ut ajunt, brachio,
 tactis, hujus loci esse existimaverim pau-
 cis tangere ejus objectum sc. conceptus,
 qui teste Philosopho lib. *de signis* sunt
 signa rerum, quæ potentiae cognoscitivæ
 res præsentes faciunt, non secundum
 speciem aut substantiam producendo i-
 psum signatum, sed patefaciendo & in-
 cognitionem potentiae cognoscitivæ ad-
 ducendo. Unde constat quantum ad co-
 gnoscentem potentiam & specialem re-
 præsentationis rationem, signa non tan-
 tum dicere relationem ad res signatas
 sed & importare habitudinem ad poten-
 tiā cognoscitivam, siquidem citra re-
 spectum ad potentiam cognoscentem
 non potest ratio signi perfecte & com-
 plete mente concipi non E.g. fumus es-
 set signum nisi haberet vim aliud poten-
 tiæ cognoscitivæ indicandi vel præiens
 faciendi. Requiritur etiam proportio
 inter signum & potentiam cognoscen-
 tem absq; qua nulla fit conjunctio signi
 cum facultate recipiente, atque sic nihil

repræsentat, & per consequēns Signum dici non meretur. Nec id quod Signum cognoscit vel potentia cognoscens Signum, necessario idem est, quod percipit aut cognoscit signatum, morus enim ut Signum principii cujuspiam moventis, percipitur à sensu, animam vero, ut signatum cognoscit ratio vel facultas intellectiva. His adjungunt alii, aliam relationem vel respectum scil. ad imponens, unde existimant Psittacum & alia animalia non verè loqui, qvia voces suas non edunt ut signa propter defectum & carentiam habitudinis vel relationis ad imponentem ex arbitrio, unde vis vocum significativa dependeat. Verum hæc tertia habitudo vel respectus non adeo videtur necessarius neque in signo naturali; qvod tale manet, licet respectus ejus, qvem habet à natura ad signatum, non ab omnibus intelligatur, ut sumus manet signum ignis, licet sit qvi ignorat & ex ignorantia uti non possit: neque in arbitrario, quo qvidem si vim ejus significativam ignores non

poteris uti, siquidem nemo usurpare
 potest voces, nisi quid indicent, sibi no-
 tum habeat. Atque sic psittacus & a-
 lia animalia non vere loquuntur adhuc,
 quia mente non concipiunt vim vocum
 significativam, adeoque nec gaudent
 conceptibus per vocum modulos expre-
 sis, quod tamen ad veram locutio-
 nem requiritur. Nam sunt voces si-
 gna non tantum rerum sed etiam con-
 ceptuum, ea intentione inventae, ut per
 eas unus alteri conceptus suos præsen-
 tes faciat, animi sensa exprimat, quod
 est cum altero loqui. Ex his facile con-
 stat, quam vanos parit discursus insanæ
 Philonis in lib. de. Confusione lingua-
 rum λέξεων, dicentis, ὡς ἄρτοι καὶ ὄστρα
 ζῶα, χερσῶα, καὶ ἔρυθραι, οὐ κανάρια
 λαὸς ὁ γέρων ἦν, id est narratur olim a-
 nimantium omnium terrestrium, aquatilium
 & voluerum eandem vocem fuisse, utpote
 quia non solum inter se bruta sed etiam
 cum hominibus conferre possent. Ve-
 rum cum ex supra allatis §. VII. Theor. 1.
 haud obscure constat, quid nos de loquela
     bru-

brutorum sentiamus, non multi erimus, ne videamur tædiosi & crambem bis coctam apponere, in refutanda hac Philonis opinione.

§. VIII. His ita consideratis, consequens est, ut ad conceptuum naturam proprius accedamus; ut vero inoffenso pede in horum σκέψαι, procedere queamus, justa mentis trutina examinanda est varia conceptuum significatio. Sumitur enim vel pro objectivo vel formaliter: *conceptus objectivus* nihil aliud est quam natura à singularibus magis vel minus abstracta, quam, licet tantum in mente detur, ad modum cognitionis singularium, intellectus extra se quasi in prospectu ponit, ut suum sit objectum, & per formalem conceptum immediate sibi, quatenus veram & realem sui gignit ideam concipiendam objiciatur. & quia in omnibus operationibus ipsi mediante specie intelligibili obijcitur, objectivus dicitur. cum itaq; forma denominans à quā conceptus objectivus vocatur, non sit in ipso objecto cognito,

sed in intellectu concipiente, videmus dici eum saltim conceptum denominatione extrinsecâ, non intrinseca. Atque hinc discrimen inter utrumque conceptum est manifestum. Conceptus *formalis* est noëma seu idea de conceptu objectivo formata, qva mediante intellectus contemplatur res, adhibita specie intelligibili, quæ est qualitas intentionalis ex actu mentis relictâ & in mente hærens, instar imaginis repræsentans objectum & tam diu durans, quamdiu intellectus in actuali consideratione objecti perseverat. Dum enim res ipsæ secundum esse reale intellectui inexistere vel immigrare nequeunt, vires illarum sustinent ejusmodi idola vel conceptus, qui res ipsas cum intellectu conjungunt. Est ergo intellectus passivus veluti fæmina fœcunda, idea, vel noëma quasi semen; sicut enim mater mediante semine à patre transmisse, in se concepit prolem, qvæ est imago naturalis parentis; ita intellectus passivus, influente intellectu agente cum phantasma-

tastrate, mediante specie intelligibili tanquam semine producit conceptum seu partum, qui conceptus nunc vocatur formalis seu expressa species, qvæ expressio opponitur adumbrationi, nam cum impressa species sit adumbrata imago, quibusdam tecta involucris adhuc per illam solam non apparet Prototypus, at expressa rem formaliter clare & aperte depingit. Siftetur ergo imago rei qva nostrum concipiendi modum menti vel mediate vel immediate, & hinc nascitur distinctio conceptrus. Sunt & aliæ appellations conceptrus; ntpote vel *mediatus*, quem denotat vox aliqua non immediate per se & primo sed mediante realitate quadam media; vel *immediatus* qvem denotat vox aliqua per se primo non per aliquam naturam superiorem. Plures conceptus significaciones perleqvi, non permitit ratio nostri instituti.

§. IX. Cum itaque ex hisce allatis constet conceptus aliud nihil esse quam, exactam imaginem rei, cajus est con-

D^r ^{proposito est in} ce,

ceptus, atque naturaliter rem illam significare, non difficile fuerit, dispicere sintne iidem conceptus apud omnes? licet prima fronte cum veritate ē diametro pugnare hoc videatur utpote quod alius sit conceptus solis in Mathematico, alius in rustico: ille imaginem solis, sub quantitate terram multoties superante, hic verò sub quantitate dici concipit. Affirmativa tamen suis stat & confirmatur rationum fulcris. Nam Arist. de interpret. cap. I. ubi comparans conceptus & voces ait *τὸν ἀνθεκτὸν πάντας τὰ γράμματα τῆς φυσικῆς*, literæ vero & voces non item: illa autem ideo apud omnes eadem, quia res sunt eadem, quarum illa sunt *όμοιώματα* secundum Arist. I. c. porro natura non movetur nec circumfertur vagis hominum cogitationibus sed firma eademque manet tanquam exemplar ad quod conformantur rerum imagines seu conceptus. Si itaque conceptus tanquam rerum imagines sua exemplaria utpote res vere exprimere debeant, utique apud omnes eosdem esse oportet.

§. X. Tradita ita, qua fieri brevitate potuit ea, qvæ ad conceptuum naturam spectari visa sunt, excipiunt jam voces & verba, quibus ex serie aliis conceptus communicantur, itaq; circa horum evolutionem paulisper hærebimus, binas tantum proponendo quæstiunculas, haud per glaucoma inspiciendas, quarum primas hæc tenet: *an voces sint à naturâ, an hominum institutæ arbitrio?* præter rationes, 1. *Ex Sermonis Causis,* 2. *Ex naturâ Sgni & signati.* 3. *Ab hominis præ reliqdis animalibus præminentia,* 4. *Ex Exemplo Protoplasmorum,* 5. *Ex impositione Adami petitæ, quibus negativa hujus quæstionis à suis defenditur Patronis,* de affirmativa etiam, quam nos suscipimus tutandam, ambigendi ansam præber, mirum illud, quo de antiquis memoriis proditum est, scil. in regia natum fuisse infantem qui vix dum viginti quatuor, vitæ, horis perfectis, rege adstante & manus signa facere & loqui incepit, qua in re rege conterrita hoc accedebat mirandum his verbis prolatum: *sam infeli-*

citer natus ad prodendam regni amissionem &
gentis perniciem & desolationem. Verum
adhæc ex observatione eorum, quæ an-
tea à nobis allata sunt §. II. Theor. 2. re-
spondendi ansa est perfacilis, quod nul-
lus sermo homini jam sit naturalis, qui
si naturalis sit & non ex instituto, cur
ni omnes loquantur idioraate uno? nam
quod convenit uni naturaliter secundum
speciem omnibus congruere, consenta-
neum est; qui illâ specie continenrur.
Subest ergo aliud ludibrium huic ex-
emplo; quod apparuit in puerō regis
filio, quo die natus fuit locuto, quia nec
conjunctione & vi quatvor planetarum
Mercurii, Saturni, Jovis & Martis, con-
currentium verba formabantur: ut qvi-
dam fabulantur; nec infantis anima
verba vaticiniumque fecerat dē pater-
ni regni calamitate mox paulo post se-
cuta, sed Dæmon Mercurialis. Itaque
hoc non ratione sed exemplo nititur.
præterea etiam vocum institutioni ex
arbitrio, obstare videtur illud apud
Pla-

Platonem in Cratylo: οὐδέποτε διαφέρει τὸν φύσην τῶν ὕλων Φύσει περιφράγμα: & paulo post καὶ τὸν εἶναι ὄντος, ὃ, οὐδὲ πίστις οὐδέποτε καλέσιν, καλέσος τῆς λεύθην Φύσης μόνον ἐπεφερόμενοι. Sed nec hæc sententia est tanti, neque rationes, quibus fulcitur, talis ponderis, ut apud eos, qui iudicio aliquo pollent, aut possit aut debeat alicuius esse momentis, cum ex iis quæ allata sunt §. vii. Theor. 2. Facile colligi possit, voces esse signatum rem extra mentem tum conceputum in mente delitescentem facultati cognoscitivæ repræsentantia, in quo formalis ratio signi sita est, quæ signa facultatem cognoscentem ad cognitionem rerum facilitant. Id etiam probat ratio, nam manifestum est, vim determinatè hoc vel illud significandi, id est, certam ideam excitandi, vocabulis non inesse à naturâ aut intrinseca qvapiam necessitate sed ex merō hominum instituto, alias nulla redderetur ratio cur eadem res in diversis linguis diversis insigniretur vocabulis. Nam si rem.

unam eandemque E. g. Eqvum tan-
quam objectum externum diversarum
nationum hominum, ut: *Sveci, Germani,*
Galli, Latini, Græci & Hebrei oculis, in
justa distantia ceterisque requisitis æ-
qualiter se habentibus, exposueris, pro-
cul dubio eadem equi in mentibus sin-
gulorum idea generaretur, quemad-
modum Philosophus Cap. 1. *τρεπτικήν*
γένος docuerit; at si ad exprimendam
hanc animi ideam singuli singularum
nationum homines convenirent; qvæ, si vo-
ces essent à natura & non ex arbitrio
institutæ, neqvaquam deprehenderetur.
Pro nostris partibus pugnat etiam au-
toritas, Aristot. lib. de interpret. lib. 2;
Ethic. cap. 2. Burgersd. instit. log. lib. 1.
cap. 24. Hermogenes in loco apud
Platoneum citato. *καὶ δύναμαι πειθῆναι, ἀτ*
ἄλλη τίς εἴτε ὁρθότης οὐδέποτε ηὐρίσκεται καὶ ἀ-
ρεγλογία: Nam ex conventione atque con-
fessione hominum, vox potius una
quam altera rem certam significat, un-
de in linguis tanta deprehenditur in-

constantia atque varietas, sed quod in hoc consenserint, naturæ impressioni acceptum ferendum est, qua aliis atque aliis nati quamvis hominibus, animis inter se tamen consolari gestiunt. Insuper inquit idem Hermogenes l. c. & γάρ Φύσις ἐκάστῳ τε φυκέσαι οὐομα ρόδεν δένι αὐτὸν νόμῳ καὶ ἔργοι τῶν εἰδώλων τε καὶ καλύπτων. Nec infeliciter pro hac nostra sententia pugnat insuper linguarum mutabilitas. Nam si quisquam ex patribus nostræ conditoribus ab inferis surgeret, nec mores nec linquam agnosceret; quod fieri non posset, à natura voces si essent.

§. XI. Loco secundæ quæstionis hæc stare possunt: Quid sentiendum sit de superstitione eorum, qui vel per anagrammatismos vel per numerales literas nominis aliquius, οὐομα δεῖν exercendo de fortuna, brevitate vel longevitate ejus, ad quem nomen spectat solent divinare? Quam olim fuerit antiquitas & sit etiamnum mortalitas vanis conjectionibus & impiis superstitionibus dedita, arguunt monumenta

prisca, desiderium ad hujusmodi vanitates spirantia, ex qvibus bene intellec-
tis, non tantum arguenda est mago-
rum vesana vñitas, sed etiam supersti-
tiosorum hominum vana vesania, qvi
nominibus & verbis prolatis aut scri-
ptis non dubitant eas annumerare o-
perandi vires, qvæ ipsis non insunt,
qualium superstitionum exemplis justo
magis intumescit papatus, in vanis suis
exorcismis; qvæ si quis cum ~~δακτυλιο-~~
~~μαρτια~~, ~~ὑδροπαντίς κυσκινομαρτίς~~ & aliis
eiusmodi incantamentorum generibus,
ut & characteribus verborum, qvæ ju-
xta incantandi actus à suis auctoribus
haberi conserverunt, conferat, facile
percipiet lutulentos ejusmodi ludibrio-
rum rivos nihil in se habere efficaciæ,
sed quidquid sit, quod sequatur, non ex
aliqua virtute verbis indita, sed ex va-
na perlvatione & superstitione eorum,
qvibus mentes sic sunt dementatæ, or-
ium ducere atque emanare. At, non
existimandum est varia illa elegia, qvæ

per anagrammata ex inversione literarum alicujus nominis ingenias folent solentes excogitare scriptores, per se unquam vituperari debere, sed tantum si quis ea mente id agitat, ut velit, quidquid ex literis alicujus nominis quomodounque inversis conficitur, id genium vel fortunam ejus, ad quem spectat nomen, referre per divinationem. Qvod non tantum superstitionis sed & falsitatis, infelici eventu, intentioni eorum, qui hujusmodi ominosas res agitant, respondente adstringitur. Ad numerales literas quod attinet, idem iudicium ferendum; vanæ namque essent ineptiæ de longævitate vel brevitate vitæ ex literarum multitudine judicare sive absolute sive comparate. Nam si eventus conjecturas de longævitate vel brevitate vitæ, ex numero literarum unquam comprobasset, procul dubio ea liberis inderentur nomina, qvæ aliquot Myriades continerent. Necnulla ratione nec auctoritate probari unquam potest, verba illa majorem habere effi-

caciam, qvæ originem suam debent fonti linguæ dignioris, & qvæ res sanctiores repræsentant, qvia nec sanctæ rei significatio, nec linguæ dignitas, nec institutoris hominis probitas, ullam qualitatem physicam possunt verbis inde-re. Hæc iam singula firmare Testimo-niis, qvæ passim occurrunt, auctorum, & deberemus & possemus, sed quia aliud ivadet imperata festinatio, illis cum venia supersedemus.

§. XII. Possent adhuc multa, non sine argumenti hujus meliori illustratione hic expendi, sed quia id præter instituti & temporis rationem est, opellam hanc qualemcunque, usum sermonis leviter tangendo finiemus. Cum hominem natura ad vitam socialem agendam destinaverit, neminem existimaverim eò ignorantiae adactum esse, ut sermonis societatis arctissimi vinculi cōmoditatem atque necessitatem ignoret. Juxta hujus ergo facultatis legitimum exercitium, quod extra societatem vix haberi potest, eæ debiti officii partes secun-

secundum Dictamen juris naturæ, hominibus sunt præcipiendæ, ut ne quis sermone, aut aliis faciei lineamentis, suos indicandi animi conceptus, alterum fallat. Unde haud obscure apparet, sermonem quemcunque supposueris, nobis concessum esse ad auxilium non ad perniciem; ergo id agendum est lingua, ut sermonem habeamus rectum & bonum, & aliis præstemus eundem, qvod nisi fit jure meritoque indomitæ feræ assimilanda est lingua. Circa hoc ergo arctissimum societatis humanæ vinculum & ore & literarum momentis prolatum, *duplex obligatio* haud clausis inspicienda superciliis nobis notanda venit; *una* est hominum una eademque lingua utentium, qvâ isti certæ rei certum signum, prout usus cujusque linguae exigit, adhibere adstringuntur. Cum enim constat, ex superiorius allatis vocibus, determinatam vim hujus vel illius rei certam in animo ideam excitandi à natura non inesse, sed ex mero hominum arbitrio dependere, inde, ne cui-

cuique integrum sit, qvocunqve velit nomine, quamlibet rem insignire, ère est, ut illud arbitrarium impositionis jus, tacita qvædam comitetur ~~orūq; n~~ seu conventio, cujus vi ad hanc & non aliam rem significandam signa ista applicentur. Et ejusmodi conventio omnino est statuminanda, quemcunque tandem ortum loquelæ hominis supponimus. Nam cum qvilibet sua sermocinandi facultate gaudear, eandemque libere exercere possit, & quælibet verba qvibuslibet rebus pro suo arbitrio adhibere, non potest ea facultas usum suum adsequi, nisi pactum inter diversos homines fuerit initum, super uniformi loqvendi modo atqye iisdem vocabulis easdem res significantibus. Unde exigente tali pacto, quilibet hominum in frequenti commercio versantium, inter qvos usus unius linguae intervenit, ejusmodi vocabula producere obstringuntur, qvæ & communis usus comprobat & usus linguae postular. Inde etiam hoc sequitur, ut qvamvis

vis interiores mentis conceptus à voce
expressa abscedant, id tamen qvisque
ferio sensisse præsumendus sit, qvod si-
gna ejus exprimunt, licet forte intrin-
seca voluntatis destinatio ab iis abludat;
cum autem inter mortales mutua offi-
ciorum communicatio haberi nequeat,
nisi de voluntate mortalium invicem
certum sit, idque non aliter fieri, nisi per
signa, necessarium est igitur ut eorum u-
sus conventione sanciatur & circumscri-
batur. Altera inter sermocinandum ob-
ligatio in eo suas agit radices, ut, quam-
vis conventione aliqua obligemur per
signum voce prolatum mentis cogitata
prout conspiratum est, aperire, nequa-
quam tamen eo ipso adstringamur, o-
mnia animi judicia pandere atque ex-
promere. Nam siquidem non tantum
aperiendi sed conticendi, qvod in ani-
mo volvimus, libertatem habeamus, &
non semper quod mente agitamus, id
qvibusvis exponere teneamur, opus est
ergo ut specialis interveniat obligatio,

qvæ

quæ aliquem cogat ad cogitata mani-
festanda & quidem ita manifestanda, ut
alter eadem liquido cognoscatur: prove-
nit autem hæc obligatio, vel ex parti-
culari conventione vel ex communi
mandato Iuris naturæ, vel ex præsentis
negotii natura & habitudine, cui con-
trahendo sermo adhibetur. Verum e-
nimvero, cum non semper contingat ut
ex aliquo horum capitum quævis ani-
mi nostri sensa circa res præsertim par-
ticulares sint exponenda, inde constat
nos non ex obligatione debere, aliud
alicui sermone nostro indicare, quam
ad quod ex nobis cognoscendum, al-
ter jus habet, atque ita recte conticen-
do non prodere nos posse, quod ut ex
nobis cognoscatur, jus nemo habet, ne-
que aliqua obstrictione juris ad id te-
nemur. Verum cum sermo non tan-
tum propter alios sed & propter nos-
met ipsos sit datus, non prohibebitur
nobis, ita signa admovere, ut diversa
plane animi nostri sensa quam revera
sunt,

sunt, explicentur, si nostrum commo-
dum hoc ipso procuratur, & nullius
jus læditur. Licebit præterea in qui-
busdam casibus sermonem colorare
atque fingere, qvi interiora mentis no-
stræ audientibus prælentia non sistat,
nam qui commodo alterius infervire
velit, ea utique via insistat, qua finem
intentum obtineat; ex his manifesto co-
gnosci potest, in quo præcipue verita-
tis veritutur cardo, ad quem volvendum
omnes obstringimur. Ut scilicet, ser-
mo viva voce expressus, interiores men-
tis conceptus, alteri commode præsen-
tes faciat, cui eosdem cognoscendi ius
competit, qvosque ut pandamus, nos-
bis obligatio injungit, idque ea inten-
tione, ut vel ipse ex manifestatis ani-
mi cogitatis aliquam utilitatem con-
sequatur, vel ne, si sententia animi
plane diversa, qvam revera est, ex-
pressa fuerit, detrimento præter tre-
ritum puniatur. Adeo ut veritati lo-
gicæ , qvæ convenientiam verbo-

rum seu conceptuum, cum rebus i-
psis involvit, veritas moralis qvæ con-
formitatem sermonis & gestuum cum
corde complectitur, super inducit ob-
ligationem & intentionem dicentis. In-
vento sic veritatis fundamento, facile
constat, in quo consistat omnibus dete-
standum mendacium, de quo cum Mul-
ti controversiæ sarram reciprocant &
disputationis funiculum non minus ju-
cundum, qvam maxime conducibilem
traxerint, credo omnem facultatem mi-
hi præcisam in ejus naturam ulterius
inqvirendi. Itaque manum de tabula.
Qvod cum dicimus, opellam, ne in mo-
lem justo majorem ex crescatur, ejus no-
mine, quo incepimus, finimus, & per
omnia vitæ nostræ spatia inge-
minamus.

*Gloria sit Patri, sit nato Gloria Sancto,
Gloria Spiritui, Triadi sit Gloria Sacra.*

Cum

Disputatione Graduali nervosâ de SERMONE
felicitatem ingenii luci celebravit moribus
ad virtutem factis inclytus,

Doctrinâque clarissimus Dn. Candidatus
JOHANNES AGRELL.

Es modus hic triplex quo libera nostra
voluntas
Panditur atq; animus se referare cupit.
Corporeo gestu, Sermone vel ex clementis
Cadmum Cecropios quæ docuisse ferunt.
Vocibus exercet lingvam rigidis fera mutam
Terrenâ gestat quæ sine mole nihil,
Lingua hominis dulces nullis obnoxia vincis
Articulat miro more vel ore sonos.
Hoc tua declarat bene Dissertatio docta
Præsens, quâ ingenium se exserit arte tuum.
¶ felix porrò populos sermone salubri
Pasce, dabitque ideo præmia larga DEUS
Affectum illibatae conseruidinis
sic breviter explicare voluit

SUEN MELANDER.

Clarissimo Candidato
DN. JOHANNI AGRELL,
Amico sincere dilecto.

Victori merito debetur palma laborum,
Præmia fers AGRELL nunc bona; pal-
ma venit.

Gratulor ergo tibi ingenii tam pignora
pulchra,

Mox etiam Cœlū, præmia larga dabit:
Et precor ex animo contingent prospe-
ra fata

Næstoreique dies! vive valeque bene.

Festinans calamo gratulari voluit

C. THELAUS.

Flaudite vos Musæ, plaudite & nunc ipsa Mi-
nerva;
Cultor Vester AGRELL, Vir Thespiaenum de-
cus, ecce,

Widior ovans scandit superatq; cacumina Pindis:
Nec tice ferta igitur, nunc cingite temporaliauro;
Præmia quæ meruit Virtus, labor improbus argit,
Fires undolit, & dolle tentamina menitis,
Quæ tradit, dum sic lingue Miracula monstrat.
Hos ergo sophiae fructus ex corde fidi
Gratulor, & uovo vivas in Nestoris annos,
In Patriæ decus, atq; parentum gaudia sumas!
JCH: Wickelgreen.